

Павленко О.М.

студентка,

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

ПРОБЛЕМА МАНІПУЛЯТИВНИХ ВПЛИВІВ У СУЧАСНИХ ЗМІ

На сьогодні неможливо говорити про маніпуляцію свідомістю людей не з'ясувавши ролі засобів масової інформації у цих процесах неможливо. Аналіз наукової літератури засвідчив неабиякий інтерес дослідників до проблеми маніпулятивних впливів ЗМІ на формування масової свідомості.

Різні аспекти окресленої проблеми досліджуються українським та зарубіжними вченими (С. Богдановим, Г. Грачовим, М. Житарюком, І. Засурським, С. Кара-Мурзою, І. Катенєвою, В. Кихтан, А. Кривоносим, О. Кудрявцевою, Н. Кутуза, О. Кузьмен, М. Малишевським, Ю. Матвєєвою, Г. Маркузе, В. Мойсєєвим, Т. Науменко, Д. Ольшанським, О. Рудою, А. Черних, А. Чудіновим, В. Шклярюм та ін.).

Студіювання наукових досліджень засвідчило, що більшість дослідників сходяться на тому, що саме ЗМІ формують громадську думку в суспільстві [6, с. 65]. Так, науковець С. Кара-Мурза стверджує, що «Засоби масової інформації стали головним інструментом для поширення повідомлень, що впливають на громадську свідомість» [1, с. 274].

Водночас дослідниця О. Кузьмен зауважує, що завдяки можливості надавати суспільній думці масовість ЗМІ мають здатність не лише

керувати, а й навіть маніпулювати нею [4, с. 34]. Це припущення підтверджує у своєму дослідженні В. Кихтан. Автор зазначає, що на сьогодні функція впливу для ЗМІ стає головною, відсуваючи на другий план інші функції, навіть інформаційну [2, с. 238].

Зафіксуємо, що наразі у суспільстві склалося підґрунтя, сприятливе для реалізації маніпулятивних впливів засобами масової інформації. Сьогочасні зміни, зокрема науковий і технічний розвиток, відкриває для людей необмежений та постійний доступ до інформації. Це надає можливість ЗМІ значно швидше доносити інформацію до реципієнтів. З одного боку, обопільну вигоду отримує і виробник, і споживач інформаційного продукту, проте, з іншого – зростає загроза для реципієнта стати мішенню маніпулювання.

Щодо ролі масмедіа у світосприйманні людей слушно зауважують українські науковці (О. Дорофєєва, Л. Дядечко, Л. Кудрявцева, О. Руда та ін.) стверджуючи, що масмедіа стали творцями соціальної реальності, яку конструюють за власними правилами [3], а «їхня мова є одним із основних чинників формування сучасної картини світу людини» [7, с. 166].

Цікавою думкою видається твердження вченого А. Моля, який зазначає, що ЗМІ «фактично контролюють усю нашу культуру, пропускаючи її через свої фільтри, виділяють окремі елементи із загальної маси культурних явищ і надають їм особливої ваги, підвищують цінність однієї ідеї, знецінюють іншу, поляризують таким чином усе поле культури» [5, с. 72]. Аналізуючи погляди науковця дослідник С. Кара-Мурза підкреслює, що під культурою А. Моль розуміє організацію суспільного життя загалом. Розвиваючи думку вченого С. Кара-Мурза висновує, що на сьогодні «сучасна людина не може ухилитися від впливу ЗМІ» [1, с. 274].

Цікавою видається думка науковця Ю. Солодухіна, який аналізує вплив ЗМІ загалом та преси зокрема на формування громадської думки. Автор зазначає: «Преса безпосередньо бере участь як у виробництві, так і в поширенні думок, тобто вона не висловлює, а створює громадську думку, вона не відображає уявлення людей про світ, а формує самі ці уявлення, а значить, і їх бачення світу... Виробництво артефакту, що називається громадською думкою, дуже важлива «владна» функція ЗМІ» [8, с. 15].

Усе, що потрапляє до засобів масової інформації і починає розповсюджуватися, набуває суспільної значущості, натомість усі погляди, події, наративи, що позбавлені уваги ЗМІ, втрачають вплив на розвиток суспільства.

Отже, засоби масової інформації відіграють важливу роль у формуванні суспільної думки громадян. Водночас, наразі існує загроза маніпулятивних впливів з боку ЗМІ на свідомість реципієнтів.

Список використаних джерел:

1. Кара-Мурза С.Г. Манипуляция сознанием. Москва : Изд-во: Эксмо, 2005. 832 с.
2. Кихтан В.В. Информационные технологии в журналистике. Ростов н/Д : Феникс, 2004. 160 с.
3. Кудрявцева О. та ін. Сучасні аспекти дослідження мас-медійного дискурсу: експресія – вплив – маніпуляція. *Мовознавство*. 2005. № 1. С. 58–66.
4. Кузьмен О.В. Социология общественного мнения : Спецкурс для слушателей. Новосибирск : СибАГС, 1996. 108 с.
5. Моль А. Социодинамика культуры. Москва : Прогресс, 1973. 407 с.
6. Пирущий О.Н. Телевидение и Интернет как средства политической манипуляции : диссертация ... кандидата политических наук : 23.00.02. Ставрополь, 2009. 309 с.
7. Руда О.Г. Мовне питання як об'єкт маніпулятивних стратегій у сучасному українському політичному дискурсі : монографія. НАН України, Ін-т укр. мови. Київ, 2012. 232 с.
8. Солодухин Ю.Н. Российские средства массовой информации: являются ли они «четвертой властью»? *СМИ в политических технологиях*. Москва : Энигма, 1995. 344 с.